

Betreft: Wetsvoorstel Wmcz2018

Geachte leden van de Eerste Kamercommissie VWS,

Onlangs is door de minister van Medische Zorg het wetsontwerp voor wijziging van de Wet Medezeggenschap Cliënten Zorginstellingen (WMCZ) aan uw Kamer aangeboden. Op 15 januari a.s. vindt in uw commissie het voorbereidend onderzoek plaats over dit wetsvoorstel.

Netwerk Cliënt-en-Raad Zorg (NCZ), een landelijke belangenorganisatie voor cliënten en cliëntenraden in de zorg, is verheugd dat het wetsontwerp eindelijk de Eerste Kamer heeft bereikt. Gelukkig worden cliënten en hun vertegenwoordigers de afgelopen jaren steeds meer gehoord in de zorgsector, maar in de WMCZ klonk dat helaas onvoldoende door.

NCZ hoopt dat deze wet zonder noemenswaardige vertraging door uw Kamer wordt aangenomen, maar tegelijkertijd wijst de NCZ u met klem op twee onderdelen van het wetsvoorstel, die ons inziens om reparatie vragen. Deze punten betreffen de vergoeding van de kosten voor juridische ondersteuning van cliëntenraden bij geschillen.

Kosten juridische bijstand voor het voorleggen van geschil aan CvV geschrapt

Allereerst de kosten van juridische bijstand van cliëntenraden bij het voorleggen van geschillen aan de Commissie van Vertrouwenslieden (CvV), artikel 6.3 van het wetsvoorstel.

In het in december 2016 door de minister van Medische Zorg aan de Tweede Kamer toegezonden wetsontwerp (artikel 6.3) was vastgelegd dat cliëntenraden kosten voor externe juridische bijstand konden maken indien zij een geschil willen voorleggen aan de CvV, evenals dat het geval is indien het geschil naar aanleiding van de uitspraak van de CvV wordt voorgelegd aan de kantonrechter (thans de Ondernemingskamer van het Gerechtshof te Amsterdam)¹. Ook op dit moment, onder de huidige wet, is het heel gebruikelijk dat een cliëntenraad ook juridische ondersteuning inhuurt bij het volgen van de procedure bij de CvV. Daarnaast komt het natuurlijk ook voor dat een cliëntenraad extern juridisch advies

¹ Artikel 6 (oude wetsvoorstel)

1. De instelling verstrekt de cliëntenraad tijdig en desgevraagd schriftelijk alle inlichtingen en gegevens die deze voor de vervulling van zijn taak redelijkerwijs nodig heeft. De instelling verstrekt de cliëntenraad voorts ten minste eenmaal per jaar mondeling of schriftelijk algemene gegevens omtrent het beleid dat in het verstreken tijdvak is gevoerd en in het komende jaar zal worden gevoerd.
2. De instelling staat een cliëntenraad het gebruik toe van de voorzieningen waarover zij beschikt en die de cliëntenraad voor de vervulling van zijn werkzaamheden redelijkerwijs nodig heeft.
3. De kosten die redelijkerwijs noodzakelijk zijn voor de vervulling van de werkzaamheden van de cliëntenraad, waaronder de kosten die verband houden met scholing, onafhankelijke ondersteuning en het voorleggen van een geschil aan een commissie van vertrouwenslieden, komen ten laste van de instelling.
4. De instelling kan in overeenstemming met een cliëntenraad de kosten die de cliëntenraad in enig jaar zal maken, vaststellen op een bepaald bedrag dat de cliëntenraad naar eigen inzicht kan besteden. Kosten, anders dan de kosten voor het voeren van rechtsgedingen, waardoor het in de eerste volzin bedoelde bedrag zou worden overschreden, komen slechts ten laste van de instelling voor zover zij in het dragen daarvan toestemt.
5. Kosten die een cliëntenraad maakt voor het voeren van rechtsgedingen over de toepassing van deze wet alsmede kosten verbonden aan het indienen van verzoeken als bedoeld in artikel 11 en 13, vijfde lid, komen ten laste van de instelling indien deze er vooraf van in kennis is gesteld dat dergelijke kosten zullen worden gemaakt.

inwint, zonder het vervolgens tot een procedure te laten komen. Met andere woorden, goed juridisch advies in een voortraject voorkomt procedures (lees: juridisering).

Middels nota van wijziging, d.d. 27 juni 2018, is deze plicht van de zorginstelling geschrapt en is aan artikel 6.3 toegevoegd: *“In afwijking van de vorige zin komen, tenzij anders afgesproken, kosten van juridische bijstand voor het voorleggen van een geschil aan de commissie van vertrouwenslieden niet voor rekening van de instelling.”*

De redenering, blijkens de nota van toelichting bij deze nota van wijziging, is dat het recht hebben op deze vergoeding (onnodige) juridisering van de procedure voor de CvV met zich brengt en leidt tot ongewenste kosten voor de zorginstelling. Deze kosten komen, onder het gewijzigde voorstel van wet, daarmee ten laste van de individuele leden van een raad (c.q. cliënten/verwanten), tenzij de zorginstelling de kosten op vrijwillige basis, door dat overeen te komen met de cliëntenraad, vergoedt.

Een cliëntenraad c.q. de individuele leden kan/kunnen deze kosten uiteraard zelf niet dragen. Deze bepaling leidt derhalve tot rechtsongelijkheid c.q. een ongelijk speelveld. Immers bestuurders kunnen wel beschikken over (budgetten voor) interne (bedrijfs-)juristen en/of geschoolde stafmedewerkers. Bovendien kunnen zij kennelijk wél externe juridische bijstand inroepen en financieren met overheids gelden.

De cliëntenraad beschikt niet over eigen middelen en wordt in het gewijzigde wetsvoorstel aldus in zijn positie afhankelijk gemaakt van de zorginstelling om een geschil te kunnen voorleggen aan de CvV. Voor menig cliëntenraadslid is de juridische positie in een bepaald medezeggenschapsonderwerp veelal niet te overzien door de complexiteit van de wet en de daarbij behorende jurisprudentie die daarover is ontwikkeld. Juridische bijstand is noodzakelijk, zeker nu het bestuur daar wel gebruik van kan maken althans deze kosten gewoon ten laste kan brengen van het instellingsbudget. In dat kader maakt het geen verschil of de CvV al dan niet in de praktijk laagdrempelig wordt bevonden. De rechtsongelijkheid blijft bestaan.

Een procedure voor de CvV vraagt van meet af aan om een juridisch juiste aanpak, om die reden dat daardoor juist verdere stappen (en daarmee verbonden kosten) naar een Ondernemingskamer zoveel als mogelijk kunnen worden voorkomen.

Het voorkomt daarmee juist verdere juridisering!

Cliëntenraden kunnen/zullen de CvV zonder juridische bijstand (in geschillen waarin die bijstand noodzakelijk is gezien de aard) anders gaan beschouwen als een opstap en de verdere juridische discussie bij de Ondernemingskamer voeren, waar de juridische bijstand wel wordt vergoed en wordt ingezet. De mogelijkheid om in beroep te gaan zal aldus meer worden gebruikt. Het gedachtegoed achter artikel 6 lid 3 zes laatste volzin van het wetsontwerp werkt daarmee averechts.

Kostenbesparing kan in dit verband niet tot nauwelijks een issue zijn. Het gaat om circa vijf tot zeven zaken per jaar. De minister geeft in de schriftelijke ronde aan niet meer (rechts)zaken te verwachten (door

enerzijds meer onderwerpen, anderzijds vanwege een duidelijkere wet). De argumentatie van de minister over onnodige juridisering en ongewenste kosten wordt hiermee nogmaals ontkracht.

NCZ vraagt aan de leden van de Eerste Kamercommissie VWS, concluderend, om de minister er op aan te dringen zo spoedig mogelijk, zonder vertraging van de wetsbehandeling door de Kamer, met een novelle te komen waarin deze regelrechte rechtsongelijkheid wordt gerepareerd, door terug te keren naar de tekst van het oorspronkelijke wetsvoorstel.

Redelijkerwijs noodzakelijke kosten in rechtsgedingen

Het tweede aandachtspunt van NCZ is de volgende. Als gevolg van het aannemen van het amendement van Stoffer en Van der Staaij (nr. 23), komen de kosten die de cliëntenraad maakt voor het voeren van rechtsgedingen ten laste van de zorginstellingen, indien deze kosten redelijkerwijs noodzakelijk zijn (artikel 6.5 van het wetsvoorstel). In de aanvankelijke tekst was opgenomen dat kosten die een cliëntenraad maakt voor het voeren van rechtsgedingen ten laste van de instelling komen indien deze er vooraf van in kennis is gesteld dat dergelijke kosten zullen worden gemaakt.

De redenering achter voornoemde motie zou zijn dat deze kosten in potentie dan ongelimiteerd zijn. Het amendement brengt met zich dat, net als de andere door een cliëntenraad te maken kosten, slechts voor rekening komen van de instelling als deze kosten redelijkerwijs noodzakelijk zijn.

Ook hier worden cliëntenraden benadeeld in hun positie. Immers, er lijkt een zwaardere toets c.q. hogere drempel opgeworpen te worden om juridische kosten vergoed te krijgen.

De NCZ begrijpt bovendien niet waarom hier niet simpelweg is aangesloten bij de uitspraak van de Hoge Raad (Lunet Zorg d.d. 16 december 2016 / 30 juni 2017), waarin de Hoge Raad heeft bepaald dat indien een cliëntenraad de zorginstelling vooraf ervan in kennis stelt dat zij kosten gaan maken voor het voeren van een rechtsgeding en door van die kosten een eerste schatting te geven, de kosten ten laste van de zorginstelling komen². Ook in de Wet op de Ondernemingsraden (artikel 22) wordt uitgegaan van het criterium, dat de kosten voor het voeren van rechtsgedingen door de ondernemingsraad slechts ten laste van de ondernemer komen, indien hij van de te maken kosten vooraf in kennis is gesteld.

Zorginstellingen en cliëntenraden kunnen wel, indien discussie over de uitleg hiervan ontstaat, naar de CvV. Ook hiervoor geldt ons inziens dat voormelde tekstuele aanpassing ("c redelijkerwijs noodzakelijk") juist tot onnodige juridisering leidt (zie hiervoor).³

NCZ stelt om die reden tevens in dit verband voor om terug te keren naar het oorspronkelijke wetsvoorstel van de Tweede Kamer.

² Ook wees de Hoge Raad in deze uitspraak opnieuw op het doel van de bepaling in artikel 2 lid 5 Wmcs, te weten te voorkomen dat een gebrek aan financiële middelen de cliëntenraad zou verhinderen zich tot de rechter te wenden (Kamerstukken II 1993/94, 23 041, nr. 16, p. 2), hetgeen in onderhavige situatie ook het gevolg kan zijn van het huidige wetsvoorstel.

³ Zie ook de annotatie bij voormeld arrest van mr G. van der Voet, AR Updates annotaties AR_2017_0827; Hoge Raad 30-06-2017, ECLI:NL:HR:2017:1206, (Stichting Lunet Zorg/LCVR De Biezenrijt c.s.). De Hoge Raad oordeelt in de geest van de wet ten aanzien van de regeling inzake de vergoeding van de kosten van door de cliëntenraad gestarte rechtsgedingen.

Mocht uw Kamer geen aanleiding zien tot tekstuele aanpassing dan verzoeken wij u subsidiar het wetsvoorstel dusdanig aan te passen dat de CvV zich alsdan met spoed zal beraden over een dergelijk geschil. Een gemiddelde zaak kan, rekening houdend met de bemiddelende rol van de CvV, ongeveer twee tot drie maanden duren na het indienen van het verzoek om een uitspraak. Dat is onwenselijk indien het gaat om een dergelijk geschil tussen beide partijen.

Van belang is, in deze specifieke situatie, dat de CvV door de minister wordt opgeroepen en in staat wordt gesteld om in geschillen over de vraag wat een redelijkerwijs noodzakelijke kostenvergoeding is een spoedprocedure te houden of met spoed een bemiddeling te starten. Dit kan, volgens NCZ, zonder wetswijziging van het huidige wetsvoorstel. NCZ meent dat een oproep van de minister en het ter beschikking stellen van financiële middelen zal volstaan. Dit kan vervolgens vast worden gelegd in het reglement van de (Landelijke) CvV.

NCZ vraagt aldus aan de leden van de Eerste Kamercommissie VWS, concluderend, om er bij de minister op aan te dringen artikel 6.5 aan te passen naar het oorspronkelijke wetsvoorstel, of, indien uw Kamer geen aanleiding voor aanpassing ziet, subsidiar, middelen ter beschikking te stellen voor het voeren van een noodzakelijke juridische procedure en in dat kader aan de CvV te verzoeken een spoedprocedure te ontwikkelen waardoor een spoedige uitspraak gedaan kan worden over de in "redelijkerwijs noodzakelijk" te maken kosten voor rechtsgedingen.

NCZ verzoekt u vriendelijk doch met klem deze twee aandachtspunten in de Kamer aan de orde te stellen en te ondersteunen, leidend tot de gevraagde aanpassing. Bovengenoemde aanpassingen doen namelijk recht aan de positie van de cliëntenraad c.q. cliënten, zoals ook is aangegeven door minister Schippers in onder andere haar governancebrief d.d. 22 januari 2015. Mocht geen aanpassing naar aanleiding van deze brief worden doorgevoerd, dan blijft de Wmcz2018 deels een dode letter. Immers, in de rede ligt dan dat cliëntenraden door een gebrek aan financiële middelen wordt verhinderd hun recht te behalen.

Tot slot, een kopie van deze brief zenden wij tevens aan minister Bruins en minister De Jonge.

Met vriendelijke groeten,

Marika Biacsics – van der Horst
Directeur-bestuurder Netwerk
Cliënt-en-Raad Zorg: verbindt,
bevordert, behartigt

T: 0031 (0) 6 51 222 505 marika@ncz.nl